

Vývoj kriminality v letech 1961–1972 dle zpráv GP ČSSR a předsedy NS ČSSR pro zákonodárné sbory

JUDr. Bc. KAREL ROHR

Advokátní kancelář Rohr

DOI: <https://doi.org/10.24132/ZCU.NADEJE.2022.562-572>

Klíčová slova:

práva, právní dějiny, vývoj kriminality, rozkrádání socialistického vlastnictví, statistické údaje

Úvod

V čs. zákonodárných sborech se téma vývoje kriminality v Československu objevovalo na pořadu jednání opakovaně. Docházelo k tomu v rámci cyklicky předkládaných zpráv nejvyššího veřejného žalobce a předsedy nejvyšší soudní instance, které se věnovaly právě stavu a vývoji kriminality. Do zákonodárného sboru byla vždy předem pro potřeby zákonodárců doručena konkrétní zpráva, zpravidla včetně statistických údajů. Ta pak byla s časovým odstupem předmětem rozpravy, kdy zprávu nejprve uvedli autoři a v rozpravě se k ní pak vyjadřovali někteří zastupitelé. Vybranými z těchto zpráv a jejich projednávání se zabývá následující příspěvek.

Vybrané zprávy GP ČSSR a předsedy NS ČSSR

Dne 19. září 1961 přednesl na plenární schůzi Národního shromáždění generální prokurátor JUDr. Jan Bartuška zprávu o stavu socialistické zákonnosti a to na

základě čl. 46 odst. 3 Ústavního zákona č. 100/1960 Sb., který stanovil, že „Národní shromáždění jedná o zprávách Nejvyššího soudu a generálního prokurátora o stavu socialistické zákonnosti“. Krom toho podle stejného článku odst. 2 generální prokurátor se odpovídal Národnímu shromáždění z výkonu své funkce a současně Národní shromáždění mohlo navrhnout prezidentu republiky, aby generálního prokurátora z jeho funkce odvolal. Obdobně Národní shromáždění podle stejného článku odst. 1 ústavy volilo Nejvyšší soud a mohlo odvolávat jeho členy. Tím byla dána legitimita přednesu takových zpráv.

Generální prokurátor mimo jiné prohlásil, že „...Trestné činy rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví tvoří stále největší část majetkových trestných činů a kriminality vůbec. Tyto trestné činy jsou stále velmi škodlivé nejen co do počtu pachatelů, ale i co do výše škod. V roce 1958 škody činily více jak 217 milionů korun, v roce 1959 více jak 172 milionů korun a v roce 1960 celkem 108 milionů korun. Také situace v I. pololetí 1961 není nijak uspokojivá...“¹ Lze doplnit, že dle směrnice Nejvyššího soudu č. 63/1957 Sb. rozh., v roce 1956 měla činit výše škod způsobených rozkrádáním více než 400 milionů korun (a dalších 159 milionů měla představovat škoda způsobená poškozováním majetku v socialistickém vlastnictví), současně ze všech osob uznaných trestními soudy na vinu se mělo 28,7 % odsouzených pachatelů dopustit právě trestných činů rozkrádání a poškozování majetku v soc. vlastnictví.²

Některá data pak obsahovalo reagující vystoupení poslance Janulíka:³ „...V současné době je to ochrana majetku v socialistickém vlastnictví před rozkrádáním a poškozováním, kde i přes dosažené výsledky nemůžeme být spokojeni. O tom svědčí např. statistická čísla za I. pololetí 1961. Za tuto dobu bylo odhaleno a k soudnímu projednávání Veřejnou bezpečností předáno 8.320 případů trestné činnosti hospodářské povahy, stíháno 10.849 pachatelů a způsobené škody činily téměř 70 milionů Kčs. Kromě toho 1.143 případů bylo řešeno jako drobná trestná činnost...“⁴

---

¹ BARTUŠKA, J., Zápis z 9. schůze Národního shromáždění ze dne 19. 9. 1961.

² SOLNAŘ, V., Trestní ochrana majetku v socialistickém vlastnictví proti rozkrádání a podobným trestným činům, Nakladatelství Československé akademie věd, Praha, r. 1965, str. 34

³ LATA, J., Prokuratura. in: Komunistické právo v Československu, Brno 2009, str. 862: Prof. Dr. Jan Bartuška byl prvorepublikový soudce, který se stal po roce 1945 členem KSČ a profesorem na Vysoké škole politické. Po sloučení této školy s Právnickou fakultou UK se stal děkanem. Ještě před válkou vydal Dr. Bartuška učebnici německého jazyka pro soudce.

⁴ JANULÍK, Zápis z 9. schůze Národního shromáždění ze dne 19. 9. 1961.

Tři měsíce po generálním prokurátorovi, 21. 12. 1961, přednesl v Národním shromáždění předseda Nejvyššího soudu JUDr. Josef Urválek svou zprávu. Mimo jiné uvedl, že „...Rozkrádání socialistického vlastnictví je...útokem na základy našeho národního hospodářství, na základy blahobytu všeho lidu. Škody, které jsou způsobovány rozkrádáním, jsou dosud značné. Za tři čtvrtletí tohoto roku byly rozkrádáním soc. vlastnictví způsobeny škody ve výši 85 662 000 Kčs a pro tuto trestnou činnost bylo odsouzeno 22 % z celkového počtu pachatelů...“⁵ Tuto informaci obratem otisklo i Rudé právo.⁶ Na projev reagovala poslankyně Dohnalová, která mimo jiné uvedla, že ve sledovaném období tvořily plných 28 % veškeré trestné činnosti spáchané v obvodě Praha 7 trestné činy rozkrádání a poškozování majetku v socialistickém vlastnictví s úhrnnou škodou údajně nejméně 700.000,- Kčs.

***

Dne 30. 6. 1966 v Národním shromáždění vystoupil generální prokurátor Dr. Bartošek. Ten se mimo jiné pochlubil, že se socialistické společnosti daří snižovat kriminalitu a že proti předválečnému stavu se tato měla snížit v roce 1945 až na polovinu.⁷ Později se však tento trend poněkud změnil. Pokud by se podle generálního prokurátora vzal rok 1956 za 100 %, pak v roce 1957 měla kriminalita klesnout na 82,5 %, v roce 1958 na 74,6 %, v roce 1959 na 59,7 % a v roce 1960 dokonce až na 48,4 %. Naopak po roce 1960 mělo dojít v některých směrech ke vzestupu kriminality.⁸ Dr. Bartošek také k rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví uvedl, že „...trvale představuje jednu pětinu všech stíhaných trestných činů; výše škod v roce 1965 dosáhla téměř 80 milionů Kčs. Závažnou skutečností je, že 58,3 % z celkového počtu stíhaných osob připadlo na vlastní zaměstnance poškozených organizací. Z toho počtu bylo 21,2 % vedoucích provozoven a skladů – 4 % účetních a pokladních, 2 % vedoucích hospodářských pracovníků, tedy osob, které mají zvláštní povinnost chránit majetek v socialistickém vlastnictví...“⁹

Po generálním prokurátorovi pokračoval v řeči předseda Nejvyššího soudu Dr. Litera. Ten v rámci svého projevu mimo jiné zmínil, že sice došlo k nárůstu

---

⁵ URVÁLEK, J., Zápis z 11. schůze Národního shromáždění ze dne 21. 12. 1961.

⁶ URVÁLEK, J., Rudé právo, 22. 12. 1961.

⁷ BARTUŠKA, J., Zápis z 11. schůze Národního shromáždění ze dne 30. 6. 1966.

⁸ Tamtéž.

⁹ Tamtéž.

některých trestných činů, což se ale podle předsedy NS netýkalo trestného činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví, neboť podle Dr. Litory v tomto případě „...trestné činy rozkrádání národního majetku (činily) 15,1 %...“¹⁰ veškerých trestních kauz projednávaných soudy v roce 1965. Vyjádření Dr. Litory se tak rozcházel s jeho předřečníkem Dr. Bartoškem, který uváděl, že rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví představuje pětinu trestné činnosti. Není ze zpráv zřejmé, z jakého důvodu k tomuto rozporu v přednesených zprávách došlo. Po vystoupení předsedy Nejvyššího soudu následovala sice diskuze v níž vystoupilo cca deset poslanců, žádný však nereagoval na popsaný rozpor.

***

Již v období tzv. normalizace byla ve Federálním shromáždění projednávána zpráva o socialistické zákonnosti, kterou v písemné podobě dne 15. května 1972 generální prokurátor ČSSR JUDr. Ján Feješ a předseda Nejvyššího soudu ČSSR JUDr. Vojtěch Přichystal.

Za nejpočetnější trestnou činnost označuje zpráva opět rozkrádání majetku v soc. vlastnictví, kdy právě těchto útoků se dopustil každý třetí stíhaný pachatel.¹¹ Pro rok 1971 tak podle zprávy spáchalo trestný čin spočívající v útoku proti majetku v soc. vlastnictví 26.094 pachatelů a v případech přečinů to bylo 30.484 pachatelů, celkové škody z této trestné činnosti měly přesáhnout 140.000.000,- Kčs.¹² Největší podíl na uvedené škodě mělo způsobit formou podvodů a rozkrádání jen 20 % pachatelů, když 41 % pachatelů mělo spáchat útoky formou vloupání do objektů ale celkové škody způsobily tyto osoby nižší, nejmenší škody pak měly být důsledkem útoků ve formě krádeží, kterých se dopustilo 39 %. Za velký problém zpráva pokládala skutečnost, že celou polovinu pachatelů se nepodařilo odhalit a zajímavou se také jeví skutečnost, že zpráva přiznává, že plných 40 % škod způsobily poškozeným socialistickým organizacím jejich vlastní zaměstnanci.¹³ Ve Zprávě se také dočítáme o praxi zpříšňování trestů za rozkrádání na počátku normalizace, když se zde uvádí, že

---

¹⁰ LITERA, J., Zápis ze 11. schůze Národního shromáždění ze dne 30. 6. 1966.

¹¹ Zpráva GP a předsedy NS ČSSR ze dne 15.5.1972, kap. III. Ochrana socialistické ekonomiky, str. 12-22 (*Zprávu se nepodařilo obstarat v původní vytištěné podobě ale toliko ve formě digitální ve formátu .html, proto nelze v tomto případě u odkazů uvádět přesné číslo stránky, ale jen stránkování dle obsahu Zprávy, pozn. KR*).

¹² Tamtéž.

¹³ Tamtéž.

“...V rozhodování soudů se v r. 1971 zvýšil podíl nepodmíněných trestů odnětí svobody, uložených za rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví, a to v ČSR z 37,2 % v r. 1970 na 41,6 % v r. 1971 a v SSR z 25,8 % v r. 1970 na 34,6 % v r. 1971. V ČSR představuje podíl nepodmíněných trestů odnětí svobody na celkové skladbě uložených trestů nejvyšší procento od r. 1962, kdy nabyl účinnosti trestní zákon z r. 1961. Tento podíl nepodmíněných trestů odnětí svobody odpovídá povaze projednávaných případů. Nepodmíněné tresty odnětí svobody byly soudy většinou správně ukládány v případech rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví ve větším rozsahu, v případech skupinového rozkrádání a u recidivistů...”¹⁴

Zpráva obsahovala i řadu přílohových tabulek a výkazů. Vypovídající je např. Příloha č. 4 resp. její část II., ze které vyplývá, že v r. 1971 ze všech trestných činů páchaných mladistvými pachateli se tito nejčastěji dopouštěli právě buď samotného rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví nebo jiných útoků proti němu a zároveň platilo, že těchto útoků mladistvých ubylo oproti roků 1967 a 1970:

Příloha číslo: 4

M l á d e ž

I. Věkové rozvrstvení mladých pachatelů stíhaných pro trestné činy

				1971	tj. + % proti roku		
					1962	1967	1970
Celkový počet oznámených nedospělců a stíhaných osob (známí pachatelé)			1	143.658	+58,6	+42,0	+37,4
Z toho bylo	nedospělců do 15 let	počet projednaných	2	6.193	-14,5	-29,4	+34,3
		% z údaje v řádce 1	3	4,3	-	-	-
	osob starších 15 let	počet stíhaných známých pach. na 10.000 obyv. starších 15 let	4	137.465	+65,0	+48,8	+13,0
		% z údaje v řádce 1	5	124	+49,3	+45,9	+12,7
Stíhané osoby ve věku 15-19 let	mladiství ve věku 15-18 let		7	10.895	+29,9	+30,9	+ 6,2
	osoby ve věku 19 let		8	11.515	-	+24,5	+ 0,3
	osoby ve věku 15-19 let	počet stíhaných na 10.000 obyvatel věku 15-19 let	9	22.410	-	+27,5	+ 3,0
	celkem	% z údaje v řádce 1	10	175	-	+29,6	+ 2,9
		% z údaje v řádce 1	11	15,6	-	-	-
Osoby ve věku 20 až 29 let	počet stíhaných známých pach. na 10.000 obyv. věku 20-29 let		12	54.978	-	+71,0	+12,1
		% z údaje v řádce 1	13	241	-	+57,5	+12,0
		% z údaje v řádce 1	14	38,1	-	-	-

¹⁴ Zpráva GP a předsedy NS ČSSR ze dne 15.5.1972, kap. III. Ochrana socialistické ekonomiky, str. 12-22.

II. Přehled dle trestných činů, jichž se zejména dopouštějí mladiství

Trestné činy s počty stíhaných mladistvých	1971	± % proti roku	
		1967	1970
§§ 132-135, 138 (rozkrádání a tr. činy navazující)	2.035	- 9,1	- 5,1
§§ 155, 156 (útoky na veřejné činitele)	120	+ 4,3	- 32,2
§ 202 (výtržnictví)	395	+ 16,9	+ 28,2
§ 203 (příživnictví)	351	+ 88,7	+ 66,4
§§ 221, 222, 225 (úmyslná ublížení na zdraví a rvačka)	1.367	+ 38,4	+ 4,0
§ 234 (loupež)	347	+ 44,6	+ 24,8
§§ 241-243 (znásilnění a pohlavní zneužití)	786	+ 18,2	+ 19,0
§§ 247, 249 (krádež a neoprávn. užívání cizí věci)	1.217	- 30,6	- 8,0
§ 209a (neoprávn. užívání cizího motorového vozidla)	1.751	-	+ 44,7
celkem pro uvedené tr. činy stíháno mladistvých	8.369	+ 28,3	+ 9,7
Součet % ze stíhaných mladistvých	76,8	-	-

Dále z přílohy č. 5 resp. z její části I. vyplynulo, že i v četnosti recidivy tato byla nejčastěji páchána také v případech trestných činů rozkrádání majetku v soc. vlastnictví:

Příloha čís. 5

Trestnost recidivistů podle
počtu osob obžalovaných pro trestné činy nebo navržených na potrestání
pro přečiny

I. Základní přehled o trestnosti recidivistů

	Trestné činy			Přečiny	
	1971	± % proti		1971	± % proti 1970
		1962	1970		
Počet obžalovaných recidivistů (výčetná přečiny)	45.867	+54,2	+18,2	18.822	+18,4
t.j.% ze všech obžalov. recidiv. (výčetná přečiny)	38,0	-9,1	+ 2,6	39,0	-
s toho % recidivistů pro úmyslné trest. činy	91,5	-	-	-	-
s toho % druhových recidivistů	44,4	+46,0	+0,4	-	-
Recidivisté obžalovaní pro trestné činy s nejvyšším podílem recidivy	§ 132 (rozkrádání)	6.219	-	+19,6	-
	§ 202 (výtržnictví)	2.021	-	-10,9	-
	§ 203 (příživnictví)	2.910	-	+79,8	-
	§§ 221, 222 (úmyslná ublížení na zdraví)	5.502	-	+ 6,1	-
	§§ 241-243 (znásilnění, pohl. zneužití)	965	-	+11,4	-
	§ 247 (krádež)	2.800	-	+45,1	-
	§§ 248, 249 (sprocenená, podvod)	602	-	+38,0	-
	§ 209a (neoprávn. užív. ciz. mot. voz.)	4.063	-	+77,1	-

Nikoliv bez významu byla Příloha č. 6, v níž se sledoval vliv alkoholu na páchaní trestné činnosti obecně a také posuzováno podle jednotlivých skutkových podstat. Příloha č. 6 nám prozrazuje, že se min. v roce 1971 rozkrádalo za střízliva a s jasným rozmyslem (jasnějším než u řady jiných tr. činů, páchaných typicky v podnapilosti, např. úmyslné ublížení na zdraví, útoky na veřejného činitele, výtržnictví, rvačka a samozřejmě tr. čin opilství).

Příloha číslo: 6

Vliv alkoholu na páchaní trestné činnosti

I. Základní přehled

		Trestné činy			Přečiny	
		1971	+ % proti		1971	+ % proti 1970
			1962	1970		
ČSSR	Osoby stíhané pro čin pod vlivem alkoholu	39.888	+171,7	+ 4,1	6.547	-10,8
	tj. % ze známých pachatelů	29,0	+75,7	- 6,7	12,0	-25,5
ČSR	Osoby stíhané pro čin pod vlivem alkoholu	26.312	+173,8	+ 1,2	4.742	- 9,0
	tj. % ze známých pachatelů	28,0	+59,0	- 8,5	12,8	-24,3
SSR	Osoby stíhané pro čin pod vlivem alkoholu	13.576	+167,6	+10,3	1.805	-15,3
	tj. % ze známých pachatelů	31,0	+54,2	- 7,8	10,5	-27,6

II. Vliv alkoholu na trestnost u některých trestných činů

		1970	1971
Z počtu známých pachatelů bylo stíháno pro čin pod vlivem alkoholu	Hl.m.Praha	29,3 %	24,0 %
	kraje: Středočeský	32,7 %	28,9 %
	Jihočeský	33,8 %	35,4 %
	Západočeský	29,3 %	24,8 %
	Severočeský	28,7 %	25,8 %
	Východočeský	31,7 %	32,6 %
	Jihomoravský	28,0 %	26,9 %
	Severomoravský	31,4 %	30,2 %
	Západoslovenský	26,7 %	22,6 %
	Středoslovenský	40,8 %	39,0 %
	Východoslovenský	33,6 %	32,8 %
	§ 201 (tr.čin opilství)	100,0 %	100,0 %
	§§ 155,156 (útoky na veřejné činitele)	70,1 %	71,3 %
	§ 202 (výtržnictví)	77,0 %	73,9 %
	§§ 221,222 (úmyslné ublížení na zdraví)	52,0 %	46,8 %
	§ 225 (rvačka)	72,7 %	59,1 %
	§ 234 (loupež)	56,0 %	38,9 %
§ 241 (znásilnění)	50,4 %	45,2 %	
§ 247 (krádež)	19,3 %	14,7 %	
§ 209a (neopráv.uživ.cizího motor.vozidla)	36,0 %	15,1 %	

Uvádíme ale Přílohu č. 7, neboť tato eviduje počty stíhaných pachatelů u hospodářských trestných činů a zde rozkrádání naprosto drtivě dominuje a i druhým, zde nejčastějším trestným činem, je nedbalostní poškozování majetku v socialistickém vlastnictví a i to v míře více než desetkrát nižší:

Příloha číslo: 7

Trestné činy hospodářské (II. hlava zvl. části tr. zákona)

		Stíháno osob			Z nich obžalováno%	
		1971	tj. - 1969	% p r o t i 1970	1969	1971
ČSSR	Celkový počet (včetně nezn. pachatelů)	33.383	-18,8	+ 3,3	46,6	56,7
	% z celkové trestnosti	19,9	-31,4	- 4,8	26,0	15,8
ČSR	Celkem osob (včetně neznám. pachatelů)	22.293	-20,3	+ 2,5	44,7	57,6
	% z celkové trestnosti	19,4	-31,9	- 3,0	25,4	15,7
SSR	Celkem osob (včetně neznám. pachatelů)	11.090	-15,7	+ 5,0	50,2	54,9
	% z celkové trestnosti	20,8	-31,1	-10,8	27,1	15,9
	§ 117 (spekulace)	646	+174,9	+9,9	74,5	75,1
	§ 118 (nedovolené podnikání)	366	+751,2	+149,0	75,0	73,0
	§ 120 (zneužívání soc. podnikání)	201	+390,2	+70,3	48,8	76,6
	§ 121 (poškození spotřebitele)	142	+89,3	+39,2	62,7	77,5
	§ 124 (porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou)	109	+ 0,9	-35,9	63,0	69,7
	§§ 125-130 (trestné činy proti hospodářské kázní)	966	+228,6	+61,8	56,8	71,0
	§ 132 (rozkrádání majetku v soc. vlastnictví)	26.094	-19,0	+ 5,7	40,9	53,1
	§§ 133-135, 138 (ostatní útoky proti majetku v soc. vlastnictví)	1.240	-76,9	-54,0	74,8	84,8
	§ 136 (úmyslné poškozování majetku v soc. vlastnictví)	818	-23,8	+ 0,6	43,4	51,8
	§ 137 (poškození soc. vlastnictví z nedbalosti)	2.279	+54,5	+23,0	56,0	64,0
	§§ 146-148 (ohrožení devizov. hospodářství, zkrácení daně)	450	+116,3	- 2,6	78,8	72,7

Právě uvedené pak podtrhuje další Příloha č. 8, která přehleduje nejčastější trestné činy obecně, a to v letech 1962, 1970 a 1971. I zde rozkrádání jasně dominuje, trestný čin krádeže, který je druhý v pořadí, zaznamenal výskyt téměř poloviční. Dále je zřejmá vrůstající tendence výskytu rozkrádání v uvedených letech.

Trestnost v ČSSR u nejčastějších trestných činů v letech 1962 - 1971

		1962	1970	1971	± % proti	
					1962	1970
§ 132 (rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví)	stíháno osob	21.328	24.688	26.094	+22,3	+ 5,7
	z toho obžalováno %	71,0	47,0	53,0	-	-
	trestní stíhání přerušeno v %	15,6	45,8	39,7	-	-
§§ 155, 156 (útoky na veřejné činitele)	stíháno osob	3.565	4.651	4.242	+19,0	-8,8
	z toho obžalováno %	90,9	87,4	89,0	-	-
§ 201 (opilství)	stíháno osob	7.050	10.773	12.146	+72,3	+12,7
	z toho obžalováno %	93,8	95,5	95,7	-	-
§ 213 (sanešdní povinné výživy)	stíháno osob	2.219	4.618	4.415	+99,0	-4,4
	z toho obžalováno %	74,3	56,1	59,2	-	-
§ 234 (loupež)	stíháno osob	599	1.137	1.209	+101,8	+6,3
	z toho obžalováno %	85,3	68,0	72,4	-	-
§§ 221, 222 (dovolená ublížení na zdraví)	stíháno osob	7.545	15.897	15.996	+111,9	+ 0,6
	z toho obžalováno %	82,7	80,3	82,6	-	-
§ 225 (rvačka)	stíháno osob	2.322	2.024	1.830	-21,5	-9,6
	z toho obžalováno %	90,2	81,6	84,3	-	-
§ 241 (snášení)	stíháno osob	908	1.210	1.238	+36,3	+ 2,3
	z toho obžalováno %	75,3	66,4	68,4	-	-
§ 247 (krádež)	stíháno osob	11.896	13.568	14.054	+19,1	+ 3,6
	z toho obžalováno %	42,3	25,2	31,8	-	-
	trestní stíhání přerušeno v %	46,0	68,7	63,1	-	-

Celkově lze z výše uvedeného uzavřít, že na počátku normalizace bylo jasně nejčastěji páchaným a stíhaným trestným činem rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví a s trochou nadsázky první na pásce bylo dokonce o několik koňských délek.

FS následně zprávu projednalo 30. června 1972. Nejprve promluvil generální prokurátor JUDr. Ján Feješ. Nedlouho po úvodu přiznal generální prokurátor, že oproti původním očekáváním¹⁵ nejen že se od šedesátých let nedaří kriminalitu snižovat, ale že v některých směrech dochází k jejímu nárůstu, a to zejména v letech 1969–1971: „...Musíme si dať odpoveď predovšetkým na základnú otázku: z čoho ona v našej socialistickej spoločnosti vzniká a ako je možné, že od šesťdesiatych rokov vôbec a pri postupujúcej konsolidácii našej spoločnosti

¹⁵ Podle marx-leninské kriminologie v době před vznikem tříd neexistovala kriminalita a zavedením socialistické společnosti a budováním komunistické společnosti mělo opět dojít k zániku tříd a tedy i k zániku kriminality jako společenského jevu. Marx-leninští ideologové přitom nedohledli skutečnost, že společenské třídy v socialistické společnosti přes masivní politické proklamace rozhodně nevytizely. Stejně tak nelze domýšlet, že v předtřídní společnosti – tedy ve stavu počátků lidstva kdy „byl člověk člověku vlkem“ a jakékoliv konflikty byly pravděpodobně řešeny „právem silnějšího“, resp. násilně, že neexistoval společenský jev, kterým dnes rozumíme kriminalitu. Pozn. KR.

v posledných troch rokoch osobitne zaznamenávame vzostup trestno-súdneho postihu pri niektorých druhoch kriminality...“¹⁶

V následující rozpravě se k našemu tématu vyslovil toliko poslanec Ing. Mindoš, který uvedl mimo jiné, že „...Najpočetnejšou trestnou činnosťou...je rozkrádanie majetku v socialistickom vlastníctve, kde z celkového počtu zhruba 33 000 stíhaných páchatel'ov za hospodársku trestnú činnosť bolo viac ako 26 000 osôb stíhaných za rozkrádanie majetku v socialistickom vlastníctve...“¹⁷ Poslancem Mindošem uváděná čísla znamenala, že z veškeré hospodářské trestné činnosti představovalo rozkrádání majetku v socialistickém vlastníctví v období počátku normalizace 79 %. To se dá s mírnou nadsázkou označit za „závratné“ číslo.

Závěr

Vybrané zprávy generálního prokurátora a předsedy nejvyššího soudu a dále záznamy z rozprav zákonodárných sborů jsou přínosné pro získání náhledu, jak problematika rozkrádání byla v dané době reflektována nejen v nejvyšších patrech veřejné žaloby a justice, ale i na politické úrovni. Pro omezený prostor zde není možno podrobně rozebírat všechny dostupné zprávy z let 1948–1989. Ze zpráv zde nadnesených i těch ostatních ale lze uzavřít, že dominantním tématem v rámci vývoje kriminality byly útoky proti majetku v soc. vlastníctví. I přes zvýšenou trestněprávní ochranu majetku v socialistickém vlastníctví byl tento objektem trestné činnosti velmi často, rozhodně častěji než majetek ve vlastníctví soukromém. V některých případech pak dokonce dosahovalo rozkrádání majetku v socialistickém vlastníctví až bizarních rozměrů a celostátní “proslulosti”. Např. v osmdesátých letech dokázal jeden zdatný pachatel, Stanislav Babinský (který se ale vedle rozkrádání dopustil i dalších trestných činů zejména korupční povahy, kdy si právě rozkradenými prostředky, využívanými ke korupci, zajišťoval vliv a moc) prakticky ovládnout celý okres Dolný Kubín, v němž byl uznáván za osobu abnormálně schopnou, vlivnou a také nebezpečnou.¹⁸ Obdobný byl případ tzv. semínkového generála Jana Šejny (také on rozkrádal majetek v soc. vlastníctví, konkrétně armádní majetek, který následně

---

¹⁶ FEJEŠ, J., Zápis ze 3. schůze Federálního shromáždění ze dne 30. 6. 1972.

¹⁷ MINDOŠ, M., Zápis ze 3. schůze Federálního shromáždění ze dne 30. 6. 1972.

¹⁸ LUKNÁR, M., Král Oravy: Kauza Babinský. Bratislava. Práce. 1990.

soukromě zobchodovával a tím získával prostředky pro svůj náročný životní styl a pro korupční účely, čímž si zajišťoval opět ochranu a vliv), který bez vzdělání a odborných dovedností využil rozkrádání k vybudování vysoké vojenské i stranické kariéry.¹⁹

Často tuto trestnou činnost umožňovala formálnost nastavených a prováděných kontrol, současně ale ani nepanovalo obecné morální odsouzení této trestné činnosti, např. dle sociologů v době pozdní normalizace jen přibližně 40 % dotazovaných by bylo ochotno činit kroky proti rozkrádání, a pokud byli obdobně dotazováni vedoucí funkcionáři podniků socialistické ekonomiky, tak u desetiny z nich se k danému problému projevovala lhostejnost, ne-li přímo pochopení pro pachatele.²⁰

***

Abstract

Prosecution of property crimes in Czechoslovakia 1961–1972 in reports of the chief public prosecutor and the president of the highest court

A telling source on the subject are the written reports of the chief public prosecutor and the president of the highest court from 1961 to 1972 on the state of socialist legality for the legislatures, which were discussed cyclically in these representative assemblies at their regular meetings. In this way, insight was also gained into how the development of the specific crime in question was reflected at a high political level.

As a result of the thesis, it was found that, although socialist property was given increased protection by criminal law at the time, it was this property that was increasingly the target and object of property crime. This criminality was committed both on a very sophisticated level and in a systematic manner by persons who were very well placed socially and sometimes politically, but also by persistent and yet very frequent small-scale attacks, committed most often by perpetrators in the position of employees (even among the managerial staff) of enterprises of the socialist economy. These attacks were often committed by persons who had not been convicted until their conviction.

---

¹⁹ KOCIAN, J. – PERNES, J. – TŮMA, O., České průšvihy aneb prohry, krize, skandály a aféry českých dějin let 1848–1989. Brno. Barister & Principal. str. 289–291.

²⁰ ELIÁŠ, K., Profesionální právní vědomí a jeho význam v ekonomice. Praha. Právník. 1989. roč. 128, č. 1, str. 7.